

46. Perjantaina 27 päivänä huhtikuuta 1990

kello 13

Siv.

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

tehdään päätös hallituksen harjoittamaa korko- ja asuntopolitiikkaa koske-
vasta ed. Moilasen ym. välikysymyksestä 1469

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi ihmisoikeuksien ja
perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn
yleissopimuksen ja siihen liittyvien lisä-
pöytäkirjojen eräiden määräysten hy-
väksymisestä 1471

Hallituksen esitys n:o 22
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3
Suuren valiokunnan mietintö n:o 33

2) Ehdotus laiksi ulkomaalaislain
muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 29
Lakivaliokunnan mietintö n:o 4
Suuren valiokunnan mietintö n:o 30

Toinen käsittely:

3) Ehdotukset laiksi kansanedusta-
jain vaaleista annetun lain muuttami-
sesta 1472

Hallituksen esitys n:o 3

Lakialoitteet n:ot 34/1988 vp. ja 3
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3
Suuren valiokunnan mietintö n:o 29

Siv. 4) Ehdotus laiksi vientitakuulain
2 §:n muuttamisesta 1477

Hallituksen esitys n:o 21
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8
Suuren valiokunnan mietintö n:o 31

5) Ehdotus laiksi yhteishallinnosta
vuokrataloissa ”

Hallituksen esitys n:o 223/1989 vp.
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 2
Suuren valiokunnan mietintö n:o 32

Ensimmäinen käsittely:

6) Ehdotukset laiksi kansanterveys-
lain muuttamisesta 1479

Hallituksen esitys n:o 202/1989 vp.
Lakialoite n:o 69/1988 vp.
Talousvaliokunnan mietintö n:o 3

7) Ehdotukset laiksi kuntajaosta an-
netun lain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 255/1989 vp.
Lakialoite n:o 7
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö
n:o 7

8) Ehdotukset laiksi ammatillisista
opettajankoulutuslaitoksista ja eräiksi
siihen liittyviksi laeiksi 1480

Hallituksen esitys n:o 166/1989 vp.
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1

Esitellään:

9) Hallituksen esitys n:o 40 rikosten yhtymistä koskevan lainsäädännön uudistamisesta 1483

10) Hallituksen esitys n:o 41 laiksi auto- ja moottoripyöräverosta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 1484

Pöydällepanoa varten esitellään:

11) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 8 hallituksen esityksestä laiksi Ystävyyden puistosta (HE n:o 204/1989 vp.) 1485

12) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksestä laiksi kirkkolain 126 a ja 547 §:n muuttamisesta (HE n:o 31) ”

13) Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksestä laiksi puolustusvoimista annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta (HE n:o 211/1989 vp.) ”

14) Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksestä lainsäädännöksi valtion virastojen ja laitosten kesken tehtävistä virkajärjestelyistä ja niiden ilmoittamisesta eduskunnalle sekä hallituksen esityksestä laiksi valtion virkamieslain 8 a §:n muuttamisesta (HE n:ot 227 ja 238/1989 vp.) ”

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Hetemäki-Olander.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aaltonen, Alaranta, Antvuori, Bär-lund, Elo, Haavisto, Hilpelä, Huuhtanen, Ikkala, Jaakonsaari, Jokiniemi, Juhantalo, Junnila, Järvenpää, Järvisalo-Kanerva, Jääskeläinen, Kanerva, Kasurinen, Kemppainen, Kokko, Lehtosaari, Liikanen, Melin, Moilanen, Mäkipää, Nieminen, Paavilainen, Paloheimo, Puolanne, Renlund, T. Roos, Saari,

Siv. Sasi, Savolainen, Suominen, Tähkämaa, Törnqvist, Wahlström, Väänänen ja Zyskowicz.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Jaakonsaari.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Bär-lund, Hilpelä ja Järvenpää sekä yksityisasioiden takia edustajat Alaranta, Huuhtanen, Jokiniemi, Juhantalo, Jääskeläinen, Lehtosaari, Moilanen, Mäkipää, Paavilainen, Renlund, Sasi, Suominen, Tähkämaa ja Zyskowicz.

” Uusi hallituksen esitys

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluva huhtikuun 20 päivältä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 42, joka nyt on edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 128, 136, 140, 143, 146—152, 154—157 ja 196. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Sivistysvaliokunnan jäsenet

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytää ed. Hautala vapautusta sivistysvaliokunnan jäsenyydestä. Puhemies-neuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että sivistysvaliokunnan täydennysvaali toimitetaan ensi keskiviikkona, 2 päivänä toukokuuta pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään mainittuna keskiviikkona kello 11.

Ed. Tennilän ym. välikysymys postipalvelujen turvaamisesta haja-asutusalueilla

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että viime tiistain istunnossa tähän istuntoon pöydälle pantuun ed. Tennilän ym. välikysymykseen n:o 3 postipalvelujen turvaamisesta haja-asutusalueilla ovat sen allekirjoittajien lisäksi yhtyneet edustajat Isohookana-Asunmaa, Pekkarinen, Mattila ja Maijala.

Kun välikysymykseen näin ollen on liittynyt 52 edustajaa, tulen valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaisesti antamaan välikysymyksen tiedoksi asianomaiselle valtioneuvoston jäsenelle.

Ed. Moilasen ym. välikysymys hallituksen harjoittamasta korko- ja asuntopolitiikasta

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen tehdään nyt päätös ed. Moilasen ym. välikysymyksestä n:o 2, joka koskee hallituksen harjoittamaa korko- ja asuntopolitiikkaa. Keskustelu asiasta julistettiin viime keskiviikkona pidetyssä istunnossa päättyneeksi.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaisesti esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi yksinkertaisen päiväjärjestykseen siirtymisen, jonka sanamuoto on seuraava:

”Kuultuansa annetun selityksen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.” Kutsun tätä puhemiehen ehdotukseksi.

Vastoin puhemiehen ehdotusta on tehty neljä ehdotusta perustelluksi päiväjärjestykseen siirtymiseksi, jotka ovat seuraavat.

Ed. Moilanen ed. Anderssonin kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa:

”Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta toteaa, että

hallitus ei ole onnistunut maan talouden hoitamisessa, muun muassa säästämisasteen korottamisessa ja inflaation hillinnässä siten, että tasapainoinen kehitys voisi jatkua,

hallitus ei ole hoitanut asuntopolitiikkaa siten, että olisi saatavana kohtuuhintaisia vuokra- ja omistusasuntoja, eikä ole turvannut avioliitto- ja lapsiperheiden sekä yksinhuoltajien asemaa joka suhteessa oikeudenmukaisella tavalla, ei ole korjannut asuntopolitiikan virheitä muun muassa leimaverojärjestelmässä eikä ole toteuttanut kattavaa perusturvauudistusta oikeudenmukaisen sosiaaliturvan kehittämiseksi erityisesti niille, jotka joutuvat elämään vähimmäisturvan varassa,

hallitus ei ole kehittänyt kansaneläkejärjestelmää eikä ole luonut selkeää suunnitelmaa kansaneläkeuudistuksen IV vaiheen toteuttamiseksi eikä järjestänyt opiskelijoille heille kuuluvaa opiskeluaajan perustoimeentuloturvaa, ja

eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimiin välikysymyksessä esitettyjen epäkohtien korjaamiseksi,

sekä siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. Juhantalo ed. Heikkisen kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa:

”Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän pikaisesti toimenpiteisiin

— inflaation hillitsemiseksi, vaihtotaseen vajeen supistamiseksi ja korkotason alentamiseksi,

— tapahtuneen koron nousun korvaamiseksi erityisesti asuntovelallisille, ylivelkaisuille pienyrittäjille ja maanviljelijöille,

— asuntolainojen korkojen verovähennys-oikeuden parantamiseksi ja leimaveron poistamiseksi ensiasunnoilta,

— asuntorahaston toimivuuden turvaamiseksi omistusasuntojen, vuokra-asuntojen ja asumisoikeusasuntojen rahoittajana,

— opintolainojen korkojen nousun estämiseksi ja

— kotitalouksien säästämisasteen nostamiseksi,

ja toteaa, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. Soininvaara ed. Pulliaisen kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa:

”Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin

1) niiden kotitalouksien vahinkojen korvaamiseksi, joille on aiheutunut kohtuuttomia taloudellisia tappioita siitä hintojen vaihtelusta, jonka valtiovallan asuntopolitiikan epäonnistuminen on aiheuttanut,

2) asuntorahoituksen irrottamiseksi muista rahamarkkinoista,

3) sellaisen korkotukijärjestelmän aikaansaamiseksi, jolla tuetaan ensiasunnon hankkijoita ja muita sellaisia asunnon hankkijoita, joiden asunnon tarve on perhekoon kasvun ja muun syyn vuoksi perusteltu,

4) vuokra-asuntomarkkinoiden elvyttämiseksi ja toimivan asunto-osuusjärjestelmän aikaansaamiseksi ja

5) opintotuen kehittämiseksi opintolainoihin perustuvasta järjestelmästä opintorahaan perustuvaan järjestelmään,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. Laine ed. Stenius-Kaukosen kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa: ”Eduskunta toteaa hallituksen

lyöneen laimin tehokkaan asuntopolitiikan harjoittamisen, perusturvan toteuttamisen ja yhteiskunnallisten peruspalvelujen kehittämisen

sekä harjoittaneen asunto- ja opintolainojen korkotasoon, hintojen ja maksujen kohoamiseen ja inflaatiovauhdin kiihtymiseen johtavaa talous- ja rahapolitiikkaa, mikä vaikeuttaa lapsiperheiden, asuntovelkaisten, opiskelijoiden ja muiden kansalaisten toimeentuloa,

minkä johdosta hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestykseen siirtymistä koskevista ehdotuksista äänestettäessä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Laineen ehdotuksesta ed. Juhantalon ehdotusta vastaan, sitten voittaneesta ed. Moilasen ehdotusta vastaan, sen jälkeen voittaneesta ed. Soininvaaran ehdotusta vastaan ja lopuksi voittaneesta ehdotuksesta puhemiehen ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Juhantalon ja ed. Laineen ehdotusten välillä.

Ed. Juhantalon ehdotus ”jaa”, ed. Laineen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 138 jaa- ja 21 ei-ääntä; poissa 40. (Koneään. 1)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Juhantalon ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Moilasen ja ed. Juhantalon ehdotusten välillä.

Ed. Moilasen ehdotus ”jaa”, ed. Juhantalon ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 32 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 42. (Koneään. 2)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Moilasen ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Soininvaaran ja ed. Moilasen ehdotusten välillä.

Ed. Soininvaaran ehdotus ”jaa”, ed. Moilasen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 52 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 40. (Koneään. 3)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Soininvaaran ehdotuksen.

4) Äänestys ed. Soininvaaran ehdotuksesta puhemiehen ehdotusta vastaan.

Puhemiehen ehdotus ”jaa”, ed. Soininvaaran ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 40. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiesen ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Ed. Jaakonsaari merkitään läsnä olevaksi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen ja siihen liittyvien lisäpöytäkirjojen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 22
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3
Suuren valiokunnan mietintö n:o 33

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan, ja sen kuluessa on esitettävä kaikki ehdotukset, jotka halutaan asiassa tehdä.

Sen jälkeen tehdään päätös lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä noudattamalla valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 1 momentissa ja 69 §:n 1 momentissa olevia säännöksiä niiden tapausten varalta, jolloin valtiosopimus koskee perustuslakia. Lakiehdotus katsotaan rauenneeksi, jollei sitä kannata vähintään 2/3 annetuista äänistä.

Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 29
Lakivaliokunnan mietintö n:o 4
Suuren valiokunnan mietintö n:o 30

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Björklund: Rouva puhemies! Nyt ulkomaalaislakiin tehtävä muutosehdotus on luonteeltansa pikaisesti ja poliiklinisesti tehtävä kauneusleikkaus. Mutta tiedämme, että vaikka tämä pikainen leikkaus on nyt tarpeen sen vuoksi, että tässä ollaan ratifioimassa ihmisoikeussopimusta, niin itse ulkomaalaislaki meillä on siinä jamassa, että se ei pienillä leikkauksilla pysty moderniksi ja asianmukaiseksi muuttumaan, vaan siinä tarvitaan isompi operaatio. Nyt tämä isompi operaatio on jo aika hyvin etenemässä ja julkisessa keskustelussa on kiitettävällä tavalla jo olemassa sisäministerin julkistama ehdotus uudeksi ulkomaalaislaiksi.

Arvoisa puhemies varmaankin sallii, että tästä eduskunnalle toivon mukaan piakkoin tulevasta suuremmasta operaatiosta muuttaman reunahuomautuksen jo tässä yhteydessä voisi tehdä. Haluan kiinnittää nyt julkisuudessa olevan ulkomaalaislakiesityksen uudistuksessa huomiota erääseen yksityiskohtaan, joka koskee ulkomaalaisten turvapaikan anojien valitusmahdollisuutta. Valmistelussa on lähdetty siitä, ja se on myönteinen seikka, että ulkomaalainen, joka jatkossa tulee Suomesta turvapaikkaa hakemaan, voi valitusoikeuden tähän päätökseen saada, mikäli päätös on kielteinen.

Nyt kuitenkin näkyy olevan niin, että tässä valmistelussa kovasti ollaan politisoimassa turvapaikkahakemuksia ja valitusinstanssiksi ollaan suunnittelemassa valtioneuvostoa. Ymmärrän, että tällainen ajattelutapa, että turvapaikka-anomukset viime kädessä ovat poliittisia kysymyksiä, juontaa juurensa sel-

laisista historiallisesti ymmärrettävistä ajoista, jolloin erityinen varovaisuus on ollut tarpeen ja on lähdetty ikään kuin siitä, että jokainen maamme rajojen yli samoileva sienestäjä saattaisi olla turvallisuusriski. Pidän kuitenkin tällaista ajattelutapaa vanhentuneena ja vaarallisena. Tilanne on se, että tämän kaltainen ajattelutapa voi johtaa vaikeuksiin.

Pitäisin tärkeämpänä pyrkimystä siihen, että turvapaikan anojien käsittely mahdollisimman suuressa määrin epäpolitisoitaisiin kysymyksenä. Pitäisi lähteä siitä, että henkilöä, joka Suomesta turvapaikkaa hakee, käsitellään tiukin, mutta selvästi humanitaarisin kriteerein. Se merkitsee sitä, että jos sellaisissa tapauksissa turvapaikka-anomus evätään, pitää olla niin selkeät juridiset mittapuut, että näillä juridisilla mittapuilla myös valitusasia voidaan oikeusinstanssissa, tässä tapauksessa korkeimmassa hallinto-oikeudessa, ratkaista.

Jos lähdetään siitä, että nämä asiat vietään jatkossa valtioneuvoston ratkaistaviksi, niin aivan aiheettomasti synnytetään sellainen tilanne, jossa päätöksenteossa muodostuu jatkuvan spekulaation kohteeksi se, kuinka paljon pakolaisen ilmansuunta tai sen kriisin luonne, joka pakolaisuutta on aiheuttanut, on suomalaisen päätöksenteon perustana. Tämä on humanitaarisin perustein kyseenalaista ja ennen kaikkea johtaa sellaiseen poliittiseen umpikujaan, josta on vaikea päästä irti.

Sen vuoksi, arvoisa puhemies, haluaisin asian kolmannessa käsittelyssä lähettää sisäministerille ja ulkomaalaislain suuren operaation valmistelijoille sellaiset terveiset, että he hyvin tarkkaan harkitsisivat juuri tämän kysymyksen, ja toivon, että siinä esityksessä, joka eduskuntaan lähetetään, valitusinstanssiksi turvapaikkakysymyksissä selvästi määritellään oikeudellinen instanssi, korkein hallinto-oikeus, eikä poliittinen hallitus.

Ed. Jokinen: Arvoisa puhemies! Ilkka-Christian Björklund kansanedustajana tuntee nämä asiat erittäin hyvin ja hänen kantaansa voi yhtyä. Valiokunnassa asian käsittely, vaikka tässä on vain osakorjaus kysymyksessä, osoitti varsin selvästi sen, että valmiuksia tällä alueella tapahtuviin parannuksiin ja korjauksiin ei kovin paljon tässä talossa tunnu olevan. Sen vuoksi toivoisinkin, että

Ilkka-Christian Brjörklund, joka tuntee asioita, voisi vaikuttaa hallituksen puolella oleviin ministereihin, jotka ovat oman puolueen jäseniä, ja antaa niitä tietoja, joita hänellä on, jotta todella päästäisiin eteneeseen vähän avarampaan suuntaan kuin nyt näyttää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotukset laiksi kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 3

Lakialoitteet n:ot 34/1988 vp. ja 3

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3

Suuren valiokunnan mietintö n:o 29

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 29. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys nykyisin Hämeen läänin eteläiseen vaalipiiriin kuuluvan neljän kunnan — Valkeakoski, Viiala, Toijala ja Kylmäkoski — siirtämisestä Hämeen pohjoiseen vaalipiiriin on edennyt sisällön kannalta ratkaisevaan käsittelyyn. Hallitus on keskuudessaan päättänyt muuttaa maakuntien ja vaalipiirien rajoja Etelä-Hämeessä. Tällä viikolla julkisuuteen tulleiden tietojen mukaan samantapainen suunnitelma sisältyy Satakunnan kohdalle, eli tällä hetkellä Turun ja Porin läänin pohjoiseen vaalipiiriin kuuluvaa kahta kuntaa, Vampulaa ja Punkalaidunta, ollaan siirtämässä Turun ja Porin läänin eteläiseen vaalipiiriin. Nyt tulee välttämättä mieleen kysymys, tämäkö on se hinta, joka maksetaan Turun seudulle siitä, että Tampe-

reen aluetta saadaan vahvistetuksi. Hallituksen piirissä lieene tästä asiasta sovittu. Eli hallitukselle ei riitä se, että kunnat omaloitteisesti olisivat näissä asioissa liikkeellä, vaan käsittääkseni mm. Satakunnan tapauksessa hallituksen piiristä on lähdetty asiaa valmistelemaan.

Hämeen eteläisen vaalipiirin osalta kertaan aivan lyhyesti tapahtuman kulun. Heti tämän hallituksen muodostamisen jälkeen Pirkanmaan maakuntaliitto teki esityksen viiden tällä hetkellä Etelä-Hämeeseen kuuluvan kunnan siirtämisestä, viidentenä silloin mukana oli Urjala. Tältä pohjalta Lauri Tarastin vaalilakien tarkistamistoimikunta lähti asiaa valmistelemaan käsitellen myös tämän Pirkanmaan maakuntaliiton toimesta tehdyn aloitteen, jonka kohdalla eivät suinkaan asianomaiset kunnat olleet alullepanijoita, vaan maakuntaliitto.

Tämä että kunnat eivät olleet asiassa alullepanijoina, selvisi siinä yhteydessä, kun Tarastin toimikunta pyysi asianomaisilta viideltä kunnalta lausuntoa maakuntaliiton esityksestä. Ainakin Kylmäkoskelle ja Urjalalle tämä hanke tuli täytenä yllätyksenä. Eli hallituksen esityksen perustelut, että pitää kunnioittaa kunnallista itsehallintoa ja kunnallista päätösvaltaa, ovat haettuja. Toisissa asioissa valtioneuvosto kunnioittaa kunnallista päätösvaltaa ja toisissa ei, ihan sen mukaan, mikä on kulloinkin tarkoituksenmukaista.

Koska tässä uudistuksessa on kyse puhtaasti maakuntien välisestä poliittisesta voimien uudelleenjakamisesta ja kun menettäjänä on Häme, Etelä-Häme nimenomaan, niin on aivan luonnollinen asia, että tulen tekemään yksityiskohtaisessa käsittelyssä esityksen siltä pohjalta, joka on nimelläni jätetyssä lakialoitteessa, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että pohjana olisi Hämeestä muodostettava yksi vaalipiiri, jolloin tällaiset rajakiistat voitaisiin käytännössä unohdtaa ja rakentaa Hämettä voimien kokoamistietä.

Samalla haluan, arvoisa puhemies, eduskunnan pöytäkirjaan todeta sen, että ensi vaalien jälkeen varmasti näissä asioissa tavaan Pirkanmaan läänin perustamisen merkeissä. Sitä taustaa vasten lakialoite, joka nimelläni kulkee, poistaisi myös tältä hankkeelta pohjan ja perustan, kun meillä olisi yksi lääni ja siinä yksi vaalipiiri.

Ed. Pystynen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Anttilan puheen pariin kohtaan haluan kiinnittää huomiota. Kun hän sanoi, että hallituksen esityksessä on päätetty muuttaa maakuntien ja vaalipiirien rajoja, niin tästä haluan todeta, että meillä ei ole maakuntien rajoja valtion säännöksillä määrätty, vaan ne muotoutuvat kuntien suuntautumisen mukaan. Historiallisesta Hämeestä on jo aikaisemmin osittain syntynyt muita maakuntia ja nyt on syntynyt Pirkanmaa, johon nyt esillä olevat kunnat vapaaehtoisesti ovat halunneet lukeutua. Näin ollen kysymys on vaalipiirirajojen soveltamisesta jo muodostuneen maakunnan rajoihin.

Mitä tulee taas siihen, että jossain aikaisemmassa yhteydessä maakuntaliiton esitys oli tullut joillekin kunnille yllätyksenä, niin tähän täytyy muistuttaa se, että mainitut kunnat ovat maakuntaliiton jäseniä ja heidän edustajansa ovat olleet käsittelemässä maakuntaliitossa sitä esitystä, joka tuli ed. Anttilan mukaan täytenä yllätyksenä. Tässä on mielestäni olennainen ristiriita.

Ed. Hokkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin toivon, että asiaa ei sen enempää dramatisoitaisi, niin kuin ed. Anttilan puheesta tuntui, vaan todettaisiin, että on kyseessä kahden vaalipiirin välisen rajan muuttaminen niin, että on todellakin tarkoitus siirtää neljä Hämeen eteläisen vaalipiirin kuntaa Hämeen pohjoiseen vaalipiiriin. Kun tämä vaalipiirin rajojen muutos toteutetaan, niin se tapahtuu nimenomaan niiden neljän kunnan pyynnöstä, jotka tulevat kysymykseen, eli Toijalan ja Valkeakosken kaupungit sekä Kylmäkosken ja Viialan kunnat. On oikein, että ihmiset voivat kokea vaalipiirin omakseen ja voivat kokea, että ne edustajat, jotka edustavat vaalipiirissä asuvia ihmisiä, ovat tuon vaalipiirin omia edustajia. Niin varmasti tapahtuu, kun nyt muodostetaan varsin yhtenäinen ja hyvä Hämeen pohjoinen vaalipiiri, josta on kyse, ja samanlainen tilanne syntyy myös Hämeen eteläiseen vaalipiiriin.

Arvoisa puhemies! On katsottava, että esitys on hyvä, perusteltu ja selkeä, eikä sitä pidä ylidramatisoida.

Ed. Tenhiälä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Haluan todeta ed. Pysty-

selle, kun hän totesi, että kyseiset kunnat kuuluvat Pirkanmaan maakuntaliittoon, että näistä Valkeakoski ja Toijala kuuluvat myös Hämeen maakuntaliittoon. Jos se on jokin arvostelun peruste, jolla katsotaan maakunnallisia rajoja, silloin rajankäynti on tässä suhteessa aika epäselvä.

Mitä ed. Hokkasen puheenvuoroon tulee, minusta juuri hän on dramatisoimassa asiaa ja osoittaa selvästi, että hän ei tunne välttämättä alueen asioita eikä sitä ongelmatiikkaa, joka siellä on.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puheenvuorossani totesin, että asia tuli kunnille yllätyksenä. Tähän ed. Pystynen reagoi, että kyseiset kunnat ovat maakuntaliiton jäseniä. Se ei tilannetta mitenkään muuta. Aivan tosiasia on se, että niin Kylmäkosken kuin Urjalan kunnillekin molemmille maakuntaliiton hanke tuli täytenä yllätyksenä lausuntopyynnön muodossa Tarastin toimikunnalta. Selitykseksi ei kelpaa se, että siellä on edustus. Selitys on se, että Pirkanmaan maakuntaliitolle tämä hanke on hanke, jota on ajettu siitä riippumatta, mitä raja-alueilla olevat kunnat ovat asiasta ajatelleet. Nimittäin kuvaavaahan on se, että Urjalan kunnassahan asiasta äänestettiin eikä oltu edes tällä kannalla, vaikka maakuntaliitto oli Urjalankin puolesta anomuksen aikanaan silloin vuoden 1987 syksyllä jättänyt.

Aamulehti on toimittanut alueella pienen gallupin, josta käy selkeästi ilmi se, että tavalliset kansalaiset Pirkanmaalla pitävät koko hanketta aivan tyhjänäpäiväisenä. Ei hankkeelle löydy edes gallupin mukaan enemmistöä pirkanmaalaisista tavallisista kansalaisista, eli nyt on kyse siitä, että kuilu poliitikkojen ja tavallisten pirkanmaalaisien välillä on todella suuri.

Ed. Rantanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean ed. Anttilalle, että kunnat ovat itse — ne neljä kuntaa, joista nyt on kyse — anomuksensa tehneet. Sitä paitsi esitys ei noudattele, aivan oikein niin kuin ed. Anttila sanoi, maakuntaliittojen vaan seutukaavaliittojen rajoja, ja sillä minusta on jotakin merkitystä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ne syyt, joita on keskus-

telussa esitetty puolesta ja vastaan, ovat osaksi epäoleellisia. Tärkeintä on se, että kaikki inhimillisen elämän osa-alueet puhuvat sen puolesta, että kyseiset neljä kuntaa pitää liittää suunniteltuun vaalipiiriin. Kysymys on Pirkanmaan talousalueesta, Tampere-vetoisesta Pirkanmaan talousalueesta, jossa kaikki inhimillisen elämän muodot ja toiminnot kulkevat siihen suuntaan, myös Valkeakosken, Toijalan, Kylmäkosken ja Viialan alueilla. Siitä on kysymys, ja toivon mukaan tämä on myös ensimmäinen merkittävä askel uudelle yritykselle Pirkanmaan läänin muodostamiseksi. Vaikka sitä ei julkisesti näin todetakaan ja sanotakaan, kulisien takana näin puhutaan, ja myös elävän elämän käsityksen mukaan näin on asia. Suuntana on Pirkanmaan lääni, joka on ainoa järkevä ratkaisu nimenomaan läänikysymyksessä, on muiden suunniteltujen läänien osalta asia sitten miten hyvänsä.

Minä ymmärrän ed. Anttilan näkemyksen siitä, että kyseessä tietysti vaalien kannalta on hankala asia, mutta toivotan ed. Anttilan Hämeen pohjoiseen vaalipiiriin. Siellä tarvitaan tuollaisia kukkeita ja fiksuja emäntäihmisiä ehdokkaina varmasti keskustalla, koska muuten saattaa käydä niin, että Suomen maaseudun puolue vie keskustan viimeisenkin paikan Pohjois-Hämeessä, ellei saada sinne uutta verta.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle annan tunnustuksen siitä, että hän avoimesti myöntää, että esityksellä tähdätään läänihankkeeseen. Sitä taustaa vasten minusta asia asettuu aivan uuteen valoon. Kun nyt otetaan kantaa vaalipiirirajaan, samalla otetaan kantaa myös läänihankkeeseen. Muistutan siitä, että tämä viime eduskuntakauden aivan loppupuolella eduskunnassa äänestyksellä hylättiin. Oma lähtökohta ja kantani on se, että Suomi on niin pieni maa, että me emme tarvitse enää tänne uusia hallintoviranomaisia emmekä uusia rajoja. Päinvastoin pitäisi miettiä, millä tavalla niitä rajoja voitaisiin vähentää.

Ed. Saapunki: Arvoisa rouva puhemies! Kansanedustajain vaaleista annetun lain 391/69 1 §:n mukaan Ahvenanmaalta valitaan aina yksi edustaja ja loput 199 paikkaa jaetaan muiden vaalipiirien kesken

vaalivuotta edeltävän vuoden alussa Suomesa asuneiden Suomen kansalaisten määrän mukaisessa suhteessa. Viimeksi kuluneiden 20 vuoden aikana maassamme on tapahtunut voimakas väestörakenteen muutos, joka jatkuu yhä edelleen. Tämän seurauksena väestö keskittyy yhä suuremmassa määrin Uudenmaan läänin rajojen sisäpuolelle.

Vuonna 1969 säädetyn kansanedustajain vaaleja käsittelevän lain periaatteiden mukaisesti ja edellä mainitusta väestön keskittymisestä johtuen ovat myös kansanedustajapaikat kasautumassa eteläiseen Suomeen. Pohjois- ja Itä-Suomen edustajamäärien jatkuva väheneminen on alueen kehityksen kannalta huolestuttavaa. Vanha sanonta, että "sen puolesta työtä teet, kenen leipää syöt", pitää paikkansa useimmissa tapauksissa myös eduskunnan päätöksenteossa. Kyllä kai kansanedustajat keskittynevät suurelta osin omien äänestysalueittensa edunvalvontatyöhön.

Nyt käsiteltävänä oleva muutosesitys kansanedustajain vaalilakiin on erittäin vähäinen käsittäen vain pieniä vaalipiirirajojen tarkistuksia. Sen sijaan esille ottamaani Pohjois- ja Itä-Suomen sekä eräiden muiden alueiden väestökadosta johtuvaan kansanedustajain määrän jatkuvaan vähentymiseen ei lakiesityksessä oteta kantaa.

Edellä olevaa hallituksen lakimuutosesitystä perustellaan mm. sillä, että alueellisen edustavuuden periaate on koko vaalipiiri- jaon perimmäinen tausta-ajatus. Periaate on hyvä ja sopisi Ahvenanmaan edustajapaikan turvaamisperiaatteella myös hyvin em. alueille siten, että edustajapaikat jäädytettäisiin vaalipiireittäin nykyiselle tasolle. Uskoakseni eteläisen Suomen edut tulisivat valvottua hyvin jo nykyisen suuruisella edustajajoukolla.

Kyseistä periaatetta noudattaen olen jättänyt nimelläni lakialoitteen kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamiseksi. Esitykseni tueksi luettelen muutamia esimerkkejä kansanedustajamäärien kasautumisesta eteläiseen Suomeen ja toisaalla tapahtuneesta paikkojen vähenemisestä.

Muun muassa vuonna 1962 oli Uudenmaan läänin rajojen sisäpuolelta kansanedustajia eduskunnassa 37 ja vastaavasti Mikkelin, Pohjois-Karjalan, Oulun ja Lapin läänistä yhteensä 48 edustajaa elikkä nuo neljä läänin omasivat huomattavasti enemmän

edustajia kuin Uudenmaan läänin alue. Vuonna 1986 oli tilanne jo muuttunut päinvastaiseksi siten, että Uudenmaan läänin alueelta nykyisessä eduskunnassa on yhtä edustajaa vaille 50 eli 49 ja em. neljästä läänistä on edustajamäärä tässä eduskunnassa 41.

Ennuste vuoteen 2000 puhuu edelleen saman suuntaista kehitystä, eli silloin olisi jo ennusteen mukaan Uudenmaan läänin rajojen sisäpuolelta edustajia eduskunnassa 52. Jos sama suuntaus jatkuisi ihan samassa suhteessa kuin tämä kehitys, joka 20—30 viime vuoden aikana on tapahtunut, vuonna 2038 olisi jo 67 edustajaa tältä alueelta ja alle puolet olisi enää neljästä läänistä, joista äsken esimerkin kerroin.

Noin vuonna 2100, vaikka aika kaukana luku onkin, Uudenmaan läänin alue ylittää nykyisellä kehityksellä 100 edustajan rajan ja vastaavasti neljästä esimerkkiläänistä edustajia olisi yhteensä enää noin 14—15, siis neljästä läänistä.

Nykyisen kaltaisen vaalilain mukaisesti voidaan todeta, että väestön lisäksi myös konkreettinen yhteiskunnan päätöksentekovalta kasaantuu eteläiseen Suomeen. Kun lisäksi muissakin vaalipiireissä kansanedustajat valitaan enenevässä määrin kaupungeista, ei liene syytä ihmetellä, miksi maaseutualueet autoituvat.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otetaan nimelläni jätettyyn lakialoitteeseen n:o 34/1988 vp. sisältyvä lakiehdotus. Aloitteessa esitetään kansanedustajain paikkakujen jäädyttämistä vaalipiireittäin vuoden 1980 eduskuntavaalien tasolle.

Ed. Sarapää: Arvoisa rouva puhemies! Minusta ed. Saapunki kiinnitti huomiota oikeaan asiaan. Kehitysalueiden edustus on heikkenemässä ja kansanedustajien paikat keskittymässä Ruuhka-Suomeen. Alueellinen edustus kansanedustajien osalta tulee tätä kautta heikkenemään ja maakuntien edunvalvonta myös huononemaan.

Näillä perusteilla kannatan ed. Saapungin ehdotusta.

Ed. Vähänäkki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmetyttää ed. Saapungin skeptinen suhtautuminen oman lääninsä ja asuinalueensa tulevaisuuteen. Hän kertoi

kauniisti, kuinka kansanedustajan tehtävänä on hoitaa oman lääninsä ja maakuntansa asioita. Ei hänellä kovin hyviä ja suuria luuloja omista ja kanssasisartensa ja -veljensä työkyvystä pohjoisessa ole, niin että siellä kansa "kasuaisi" ja väki lisääntyisi.

Kyllähän kansanedustuslaitos on sellainen ja sen pitää pysyä sellaisena, ettei mandaatteja anneta maakunnille, joissa ei ole niiden edellyttämää määrää väkeä. Kansanedustaja on kansan edustaja. Ed. Saapungin metodilla kohta Oulun läänistä, jos hän noin skeptinen on, mitä en kuitenkaan toivo, ei valittaisi kuin ed. Saapunki varmaankaan.

Ed. Sarapää (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vähänäkki minusta hie-man vähätteli pohjoisten kansanedustajien työarmoa ja työkykyä. Kaikki salissa olijat tietävät, että pohjoisesta tänne tulee erittäin aktiivisia ja ahkeria kansanedustajia ja he edustavat suuria alueita ja joutuvat tekemään paljon työtä, jotta näitten alueitten edustus tulisi kunnolla hoidettua.

Se, että ed. Saapunki esittää jäädytystä paikkoihin, johtuu siitä, että tällä tavalla pohjoisen kansanedustajien työtaakka ei muodostuisi kohtuuttoman suureksi.

Ed. Tenhiälä: Rouva puhemies! Ed. Aittoniemi totesi, että nyt siirrettävien kuntien liikenne pääasiassa kulkee Tampereen suuntaan. Minusta tämä on sikäli ymmärrettävää, että Tampereelta etelään on lähes ainoa moottoritie Hämeessä. Tämän vuoksi olisikin syytä, että odotettaisiin, jos liikenneministeriö joskus saa lausuntonsa valmiiksi, milloin kolmosmoottoritie valmistuu, ja katsottaisiin sen jälkeen, minne liikennevirrat kulkevat ja silloin tehtäisiin päätelmiä. Tällä hetkellä minusta tätä ei voi pitää yhtenä päätelmänä, koska se saattaa hyvinkin nopeasti muuttua riippuen liikenneministeriön kannanotosta, mihin päin se tulee kantansa määrittelemään.

On toinenkin syy siihen, että minusta pitäisi jäädyttää tämänhetkinen tilanne nykyiselleen eli nykyiset lait pitää voimassa. Kuten ed. Anttila totesi, Turun ja Porin läänissä ollaan niin ikään miettimässä ja siirtämässä ehkä paria kuntaa toiseen vaalipiiriin läänin sisällä. Tämä minusta, jos mikä, osoittaa huonoa hallintoa, jossa jatkuvasti läänin sisällä tehdään kannanottoja ja

käydään keskustelua siitä, mihin suuntaan ja minnepäin mikin kunta vaalipiirillisesti kuuluu. Kokonaisuudet pitäisi pystyä ratkaisuun. Tässä suhteessa laki pitäisi kokonaisuudessaan sitten kaikilta osiltaan käsitellä eikä niin kuin nyt, että se käsitellään pala palalta täällä. Toivoisin, että koko asia jäädytettäisiin.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Yleiskeskustelussa on ed. Saapunki ed. Sarapään kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin lakialoitteeseen n:o 34/1988 vp. sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Saapungin hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 28 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 78. (Koneään. 5)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Käyttämäni puheenvuoroon viitaten ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o 3 mukaisena.

Ed. Tenhiälä: Rouva puhemies! Kannatan tehtyä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Anttila ed. Tenhiälän kan-

nattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyt-
täisiin lakialoitteen n:o 3 mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Anttilan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Ää-
nestyksessä on annettu 90 jaa- ja 24 ei-ääntä,
3 tyhjää; poissa 82. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulo- ja soveltamissäännös, johto-
lause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan eh-
dotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakieh-
dotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan
päättäneeksi.

4) Ehdotus laiksi vientitakuulain 2 §:n muut- tamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 21

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8

Suuren valiokunnan mietintö n:o 31

Ensimmäinen varapuhemies: Kä-
sittelyn pohjana on suuren valiokunnan mie-
tintö n:o 31. Ensin sallitaan asiasta yleises-
kustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuk-
sen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksy-
tään keskustelutta 2 §, voimaantulosäännös,
johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan
päättäneeksi.

5) Ehdotus laiksi yhteishallinnosta vuokra- taloissa

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 223/1989 vp.

Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 2

Suuren valiokunnan mietintö n:o 32

Ensimmäinen varapuhemies: Kä-
sittelyn pohjana on suuren valiokunnan mie-
tintö n:o 32. Ensin sallitaan asiasta yleises-
kustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuk-
sen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Löyttyjärvi: Arvoisa puhemies!
Valiokunnan mietintöön on vuokralaisde-
mokratialain, yhteishallintoa vuokrataloissa
koskevan lain, yhteyteen jätetty vastalause.
Vastalauseessa katsotaan, että tämä laki on
vasta askel kohti vuokralaisten vaikuttami-
sen mahdollisuuksien turvaamista vuokrata-
loissa ja vuokralla asumisen saattamista to-
delliseksi turvalliseksi vaihtoehdoksi muiden
asumismuotojen rinnalle.

Mielestämme tämän lain käsittelyn yhtey-
dessä tulisi ottaa kantaa siihen, millä tavalla
lainsäädäntöä tulee tästä eteenpäin ja saadun
kokemuksen pohjalta kehittää. Olisi varmasti
otettava suunta kohti vuokralaisten itsehal-
lintoa vuokrataloissa. Tähän liittyen tule-
me kolmannessa käsittelyssä esittämään
eduskunnan hyväksyttäväksi perustelulause-
maehdotuksen, jossa hahmotellaan sitä, millä
tavalla tätä lainsäädäntöä tulisi kehittää
ulottamalla se kaikkiin vuokra-asuntoihin
rajatun soveltamisalan sijasta, kehittämällä
sitä, että asukkaiden osuutta voimakkaasti
lisätään, alkuvaiheessa yli puoleen, myös
kiinteistöyhtiöiden hallituksissa asukastoimi-
kunnille annetaan todellista päätäntävaltaa
jne. Näihin asioihin voimme palata kolman-
nessa käsittelyssä.

Lakiehdotuksen käsittelyn yhteydessä nou-
sivat erityisesti keskusteltavaksi ikärajat.
Tässä salissa on ikärajoista keskusteltu mo-
nessa muussakin yhteydessä, myös tänään
työjärjestyksessä olleen ulkomaalaislain yh-

teydessä. On keskusteltu siitä, minkä ikäinen on lapsi varsinaisessa mielessä, mistä iästä lähtien voidaan esimerkiksi saattaa rikosoidelliseen vastuuseen teoistaan. Tästä on keskusteltu nimenomaan aikaisemmin listalla olleen lain ja eräiden muidenkin lakiuudistusten yhteydessä aivan viime aikoina.

Tämän lain käsittelyn yhteydessä valiokunnassa nousi esille se, että meidän pitäisi antaa myös positiivisia oikeuksia entistä nuoremmille kansalaisille eli mahdollisuuksia vaikuttaa omaan asumiseen ja elämisen ympäristöön myös 18:aa vuotta nuoremmille kansalaisille. Erityisesti opiskelija-asumista edustavien järjestöjen taholta valiokunnalle tuotiin esille myös se ongelma, joka aiheutuu siitä, että lakiehdotuksessa on 18 vuoden ikäraja. Tämä ongelma aiheutuu suoraan opiskelija-asuntokohteissa, joissa asuu opiskelijoita kaikista peruskoulun jälkeisistä oppilaitoksista ja myöskin alle 18-vuotiaita. Tämä laki sulkee viimeksi mainituilta opiskelijoilta kokonaan mahdollisuudet vaikuttaa asukaskokouksien kautta vuokralaisdemokratian toteutumiseen.

Olisi myös paikallaan varmasti antaa vaikuttamisen mahdollisuuksia nuoremmille siltä kannalta, että nuoret kokisivat asumisen omassa asuintalossaan ja ympäristössään mielekkääksi ja voisivat siihen kaikin tavoin vaikuttaa. Teemme tästä syystä, arvoisa puhemies, ehdotuksen lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä 5 §:n muuttamisesta.

Ed. Mäkelä: Rouva puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen yhteishallinnon järjestämisestä käyttö- ja luovutusrajoitusten alaisissa valtion lainoittamissa vuokraloissa. Lisäksi laki tulisi koskemaan kunnan välittömässä omistuksessa olevia käyttö- ja luovutusrajoitusten alaisia valtion lainoittamia vuokraloja.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on antaa vuokralojen asukkaille nykyistä enemmän päätösvaltaa ja vaikutusmahdollisuuksia omaa asumistaan koskevista päätöksistä. Tällä tavoin on pyrkimys edistää ja parantaa asukkaiden viihtyvyyttä asuinpaikassaan ja edistää kiinteistöjen kunnan säilymistä ja hoidon tasoa. Tämä on tarkoitus järjestää antamalla asukkaille mahdollisuus valita asukaskokouksissa asukastoimikunta ja mahdollisia luottamushenkilöitä asunnon omistavan yhteisön hallitukseen ja vastaaviin toi-

mielmiin sekä tarkkailemaan vuokralalon taloutta ja hallinnon hoitoa. Lisäksi asukkailla on mahdollisuus valita oma tilintarkastajansa valvomaan em. asioita.

Esitys on mittasuhteiltaan melko laaja, sillä lain piiriin tulevia käyttö- ja luovutusrajoitusten alaisia valtion lainoittamia vuokra-asuntoja on maassamme noin neljännesmiljoona. Keskimääräisesti laskettuna laki koskee yli puolta miljoonaa maamme kansalaisia. Osissa lain piiriin kuuluvia vuokraloja on tietyn asteista vuokralaisdemokratiaa kokeilua jo harjoitettukin, mutta tähän saakka se on ollut täysin kokeiluluonteista ja monesti sattumanvaraista. Tämän lain avulla on mahdollisuus saada eräs laaja väestöryhmämme mukaan päättämään itselleen erittäin tärkeistä kysymyksistä eli omaan asumiseensa liittyvistä asioista. Luonnollisesti osallistuminen asukaskokouksiin ja muuhun asukaskokouksiin on lain voimaantumisen jälkeenkin vapaaehtoista.

Vuokralaiset ovat kokeneet tähänastiset vuokralaisdemokratiaa kokeilut varsin vaatimattomina johtuen siitä, että ne ovat perustuneet asukasvähemmistöiseen hallintoon. Näin ollen vuokralaistoimikunnalla ei ole ollut käytännön päätösvaltaa juuri missään kysymyksissä, vaan omistajan edustajana valta on keskittynyt isännöitsijälle. Tästä on aiheutunut se, että asukkaat eivät luota vuokralaisdemokratian toteutumiseen.

Asukkaiden tulisi kuitenkin voida tuntea asuinympäristönsä ja asuinyhteisönsä omakseen. Tämän takia yhteisön kehittämisen kannalta on tärkeää asukkaiden päätösvalan ja vastuun lisääminen talojen hoidosta. Kyseinen lakiesitys ei valitettavasti päätösvaltaa riittävästi takaa, ja sitä tulevat vielä entisestään hämähäyttämään hankkeet kuntien omistamien aravavuokrakiinteistöjen fuusioinnista. Fuusioinnin myötä vuokralaiskiinteistöyhtiöiden hallinto etääntyy entistä kauemmaksi talojen asukkaista. Tästä seuraa taas väistämättä se ikävä tosiseikka, että päätösvalta talojen ja taloyhtiöiden asioista keskittyy virkamiehille ja poliittisille päättäjille eikä asukkaiden lähidemokratia toteudu, vaikka niin haluttaisiinkin.

Lisäksi vaikka käsittelyssä olevan lain avulla saataisiinkin vuokralaisten sananvalta lisääntymään aravavuokralojen eri tilojen käyttö- ja hoitokysymyksissä, jäävät vuokralaiset edelleenkin kaikkein tärkeimmässä eli

vuokrien määräytymisasiassa pelkän maksajan rooliin. Vuokralaisten päätäntävalta esimerkiksi kiinteistöjen hoito- ja pääomakulujen suhteen on tällä hetkellä täysin olematonta ja käsittelyssä olevan lakiesityksenkin jälkeen varsin vähäistä. Vaikutusmahdollisuus on lähinnä nimellinen.

Tämän takia tulisikin miettiä vakavasti keinoja, joilla asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia käyttö- ja luovutusrajoitusten alaisissa valtion lainoittamissa vuokrataloissa voitaisiin vielä käsittelyssä olevaa lakia tuntuvasti enemmän laajentaa niin, että taloissa vallitsisi todellinen vuokralaisdemokratia. Vasta tällöin vuokralaiset voisivat tuntea vaikuttavansa merkittävästi omaan asumiseensa liittyvissä kysymyksissä ja voisivat tuntea todellista valtaa, ehkäpä myös tämän jälkeen nykyistä enemmän vastuuta kiinteistöjensä tilasta ja hoidosta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—4 § hyväksytään keskustelutta.

5 §.

Keskustelu:

Ed. Löyttyjärvi: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 5 § hyväksyttäisiin siinä muodossa, kuin se on mietintöön jätetyssä vastalauseessa.

Ed. Uitto: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Löyttyjärven tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Löyttyjärvi ed. Uiton kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Löyttyjärven ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 93 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 88. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

6—21 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotukset laiksi kansanterveyslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 202/1989 vp.
Lakialoite n:o 69/1988 vp.
Talousvaliokunnan mietintö n:o 3

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

7) Ehdotukset laiksi kuntajaosta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 255/1989 vp.
Lakialoite n:o 7
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7.

Keskustelu:

Ed. Sarapää: Arvoisa puhemies! Eduskunnan käsiteltävänä on nyt laki kuntajaosta ja sen muuttamisesta. Tämä hallituksen ehdotus on hyvin tekninen. Siinä jossain määrin päätäntävaltaa siirretään alemmalle tasolle. Muun muassa valtuutettujen lukumääräs-

tä päättää valtioneuvoston asemesta sisäasiainministeriö, henkilöstöasioissa valtioneuvoston sijasta lääninhallitus, kunnan nimistä päättäisi jatkossa kunnanvaltuusto.

Tämän asian käsittely meni laki- ja talousvaliokunnassa varsin jouhevasti läpi, joskin laki- ja talousvaliokunta kiirehti toimenpiteitä kuntajaon kehittämiseksi. Jossain määrin ihmetystä herätti kuitenkin se, että ei voitu hyväksyä demokraattisempia toimenpiteitä ja niiden käyttöönottoa kaikkia kuntalaisia koskevilla asioilla.

Nykyisen lain mukaanhan valtuuston kanta on otettava huomioon kuntajaon muutostilanteissa, mikäli yleinen etu ei toisin vaadi. Tähän lakiehdotukseen liittyy vastalause, jossa ovat mukana keskusta, vihreät ja SKDL. Esitämme siinä, että aina kuntajaon muutostilanteissa tulisi suorittaa kansanäänestys ja kansanäänestys tulisi saattaa sitovaksi. Kansanvaltaa tulee lisätä antamalla kuntalaisille mahdollisuus suoraan vaikuttaa heille olennaisissa ja tärkeissä asioissa.

Arvoisa puhemies! Tulemme lakiehdotuksen toisen käsittelyn aikana tekemään vastalauseen mukaisen muutosehdotuksen.

Ed. Kalima: Arvoisa puhemies! Ed. Sarapäälle haluaisin todeta, että kun olemme käsitelleet lakiehdotusta kunnallisesta kansanäänestyksestä, on havaittu, kuinka ongelmallinen kansanäänestyksen järjestäminen on silloin, kun se koskee osaa kunnasta, niin kuin kuntajaon kohdalla usein on kysymys. Sen takia valiokunnan enemmistö ei tätä kannattanut.

Haluaisin todeta tästä, että kannanotto kunnallisen jaotuksen kehittämisen kiirehtimisestä on hyvin keskeinen ja sillä tulee olla merkitystä. Olemme sitä mieltä, että ne ongelmat, jotka on kuntajaon osalta, pitäisi ratkaista. Sen takia valiokunta tällaisen kannanoton mietintöön on lisännyt.

Ed. Sarapää: Arvoisa puhemies! Ed. Kaliman esittämät perustelut ovat hyviä ja sinänsä kannatettavia, mutta minusta niistä kuultaa vanhakantainen ajattelu. Sosialidemokraatit eivät luota kuntajaon muutostilanteissa kuntalaisiin itseensä. Kuitenkin kuntarajojen muutos koskettaa hyvin konkreettisesti tavalla ihmisiä, heidän palvelujaan, heidän toimintaansa, liikkumistaan ja monia muita asioita. Sen takia kuntajaon muutos-

tilanteissa pitäisi kansalaisille antaa todellista päätäntävaltaa. Tämä ei ole kovin suuri asia, mutta on kuntalaisten, kansalaisten ja äänes-täjien kannalta hyvin merkittävä. Yleisessä mielipiteessä tämän suuntaiset toiveet ovat hyvin kirkkaasti mielestäni tulleet esiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

8) Ehdotukset laiksi ammatillisista opettajankoulutuslaitoksista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 166/1989 vp.
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelu:

Ed. Pystynen: Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva lakiehdotus koskee ammatikouluihin ja muihin ammatillisiin oppilaitoksiin opettajia kouluttavia laitoksia, tässä mielessä siis ammatillisia opettajankoulutuslaitoksia. Nimitys ei ole järin onnistunut, mutta kun parempaa ei ole keksitty, niin on siihen tyytyminen.

Kysymyksessä on pääosaltaan kodifointilaki. Se kokoaa yhteen ja yhtenäistää useassa eri laissa olevat tätä alaa koskevat säännökset. Laki koskee 19:ää opettajaopistoa tai muuta ammatillista opettajankoulutusta järjestävää yksikköä. Laki ei koske mitenkään itse opettajankoulutusta. Se koskee vain sitä antavia laitoksia. Laki ei siis puutu opettajankoulutuksen sisältöön, laatuun, tasoon taikka määrään.

Lain olennainen sisältö on se, että 17 opettajankoulutusta antavaa yksikköä, jotka toimivat ammatillisten oppilaitosten osina, muodostetaan näiden oppilaitosten opettajankoulutusosastoiksi ja kaksi noista 19:stä, Hämeenlinnan ja Jyväskylän opettajaopistot,

muutetaan ammatillisiksi opettajakorkeakouluiksi. Muu sisältö koskee lain soveltamisalaa, opettajankoulutuslaitosten tehtäviä, harjoituskouluja, perustamista, hallintoa, opetusta ja opiskelijoita, virkoja, toimia, muutoksenhakua jne. Laissa toteutetaan mm. opettajankoulutuslaitoksen opettajan oikeus ns. sapattivapaaseen, yhden lukukauden opiskeluvapaaseen joka seitsemäs vuosi.

Yleisesti ottaen laki on tarpeellinen ja hyväksyttävä. Sivistysvaliokunta, joka ehdottaa lakiehdotusta hyväksyttäväksi eräin muutoksin, on ehdotuksessaan yksimielinen.

Lakiehdotus annettiin eduskunnalle viime syksynä budjettilakina. Nyt on aihetta kysyä, miksi se sitten nyt vasta on juuri valmistuneen mietinnön pohjalla ensimmäisessä käsittelyssä. Tämä johtuu siitä, että lakiehdotuksessa on eräs kohta, joka vaati perustellisuutta selvitystä kuin perusteluista kävi ilmi tai budjettikäsittelyn aikataulussa oli asiantuntijakuulemisella mahdollista saada. Tämän vuoksi käsittely irrotettiin budjettilakien systeemistä. Käsittely jäi syksyllä kesken, ja sitä jatkettiin helmikuussa alkaneilla näillä valtiopäivillä.

Ongelmakohta on 1 §:n 2 momentti osittain ja siihen liittyvä 21 §:n 3 momentti. Näiden säännösten mukaisesti kaksi opettajaopistoa muutetaan opettajakorkeakouluiksi. Sitä, että nämä kaksi opistoa muutetaan opettajakorkeakouluiksi, perustellaan hallituksen esityksessä sillä, että koska peruskoulun ja lukion opettajien koulutus järjestetään yliopistojen ja korkeakoulujen opettajankoulutusyksiköissä ja ammatillisten oppilaitosten opettajankoulutus järjestetään korkeakouluasteen, ammatillisen korkeasteen ja opistoasteen tutkinnon suorittaneille henkilöille, niin tämän vuoksi opettajankoulutuksen asema koulutusjärjestelmässä asettuu varsin korkealle tasolle, monessa suhteessa juuri korkeakouluopintoihin rinnastettavalle tasolle. Tämän vuoksi, että näin on, ehdotetaan, että tässä vaiheessa itsenäisinä ja erillisinä opettajankoulutuslaitoksina jo toimivat ammattikoulujen Hämeenlinnan ja Jyväskylän opettajaopistot muuttuisivat ammatillisiksi korkeakouluiksi. Tämä oli perustelu.

Osalle valiokunnan jäseniä tämä asia osoittautui ongelmalliseksi sen vuoksi, että lailla muutetaan kaksi opistoa korkeakouluiksi ilman, että mitään muuta muutosta tapahtuu. Korkeakoulut syntyvät lain sään-

nöksellä vain nimeä muuttamalla. Tätä ongelmallisena pitävät kiinnittivät huomiota siihen, että näissä kahdessa opistossa, Hämeenlinnan ja Jyväskylän ammattikoulujen opettajaopistossa, annettava koulutus on keskiasteen koulutusta ja tämän jälkeenkin sellaisena myöskin pysyy. Se on tyypiltään täydennyskoulutusta jo aikaisemmin ammatitutkinnon suorittaneille. Koulutus kestää vain yhden vuoden. Noin puolella opistojen opettajakunnasta itsellään ei ole korkeakoulututkintoa. On vaikea ajatella korkeakoulua, jonka opettajat eivät ole suorittaneet itse korkeakoulututkintoa. Näillä perusteilla katsottiin, että kysymyksessä ei ole korkeakoulutasoinen oppilaitos ja että se tulee jäämäänkin keskiasteen oppilaitokseksi samoin kuin ne muutkin 17 ammatillisen opettajankoulutuksen yksikköä. Ne pysyvät myös lain mukaan ammattikasvatushallituksen alaisina oppilaitoksina.

Yksimielisiä oltiin valiokunnassa siitä, että ammatillisten oppilaitosten opettajien koulutus tulisi saattaa korkeakoulutasoiseksi, niin kuin muukin opettajankoulutus maassamme on. Siis ne perustelut, jotka hallitus esitti tämän toimenpiteen perusteluiksi, olivat valiokunnassakin yksimielisesti hyväksyttäviä. Ovathan peruskoulun ja lukion opettajatkin saaneet, niin kuin perusteluissa sanottiin, koulutuksensa pedagogisen osan, mistä opettajakorkeakouluissakin on kysymys, yliopistoissa. Todettiin, että opettajankoulutus ei kuitenkaan muutu korkeakoulutasoiseksi vain oppilaitoksen nimeä muuttamalla. Tätä seikkaa painottavat halusivat, että ammatillinen opettajankoulutus toteutettaisiin yhteistyössä yliopistojen opettajankoulutuslaitosten ja ammatillisten opettajankoulutusyksiköiden kanssa samalla tavalla kuin laissa säädetään ruotsinkielisten vastaavien yksiköiden osalta. Ruotsinkielinen ammatillinen opettajankoulutus säädetään tapahtuvaksi yhteistyössä Åbo Akademin kasvatustieteellisen tiedekunnan kanssa. 1 §:n säännös kuuluu nimittäin: "Ammatillisten oppilaitosten ruotsinkielisestä opettajankoulutuksesta vastaavana ammatillisena opettajankoulutuslaitoksena toimii Åbo Akademi -nimisen yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta sen mukaan kuin asetuksella säädetään."

Se osa sivistysvaliokunnasta, jolle tämä kohta oli ongelmallinen, olisi halunnut myös suomenkielisen ammatillisen opettajankoulu-

tuksen järjestettäväksi vastaavalla tavalla. Tällä järjestelyllä haluttiin eri alojen ammatillinen opettajankoulutus kaikissa 19 opettajankoulutusyksikössä saattaa yhdenvertaiseen asemaan ja samaan tasoon keskenään. Lakiesityksen mukainen järjestely jättää muut opettajankoulutusosastot opistoiksi tai paremminkin opistojen osiksi ja säätää vain kaksi niistä korkeakouluiksi. Kaikissa niissä annetaan kuitenkin suurimmalta osalta samaa, saman tasoista keskiasteen opetusta. Tämän ei katsottu soveltuvan myöskään parhaillaan käynnissä olevaan laajaan hankkeeseen ammattikorkeakoulujen perustamiseksi, jossa opetusministeriön asiaa koskeva oma visiokaan ei edellyttä, että opistoja muutetaan korkeakouluiksi vain nimeä muuttamalla.

Kun asiassa ei pitkällisten neuvottelujen aikana päästy yhteisymmärrykseen, opetusministeriö ei halunnut luopua esityksestään, eikä riittävään yksimielisyyteen päästy myöskään eduskunnassa valiokuntaryhmien kesken, päädyttiin valiokunnassa kompromissiin, jossa samalla, kun hyväksyttiin opettajakorkeakoulujen perustaminen, ehdotettiin lakiin uusi 3 §, jossa edellytetään ammatillisten opettajankoulutuslaitosten, myös ja nimenomaan opettajakorkeakoulujen, olevan yhteistyössä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa opettajankoulutus- ja muita tehtäviä suorittaessaan.

Samaa asiaa on itse asiassa edellytetty myös hallituksen esityksen perustelujen eräissä kohdissa ilman, että sitä kuitenkaan oli varsinaisesti sanottu julki yhteistyövelvoitteena. Käytännössä tämä ei ole myöskään näiden oppilaitosten ja yliopistojen opettajankoulutusyksiköiden välillä toteutunut. Yhteistyön tärkeyttä valiokunta painottaa mietintönsä perusteluosassa. Siellä todetaan muun muassa: "... tulee ammatillisille opettajankoulutuslaitoksille asettaa velvoite yhteistyöhön yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa. Valiokunta korostaa, että sen ehdotaman säännöksen tarkoituksena on yhteistyö laitoksissa annettavan opetuksen suunnittelua, kehittämistä ja järjestämistä sekä niissä harjoitettavaa tutkimusta koskevissa asioissa ja tiedekorkeakoulujen vastuun korostaminen ammatillisesta opettajakoulutuksesta. Valiokunnan mielestä tämä edellyttää myös lisävoimavarojen myöntämistä sekä opettajankoulutuslaitoksille että yhteistyö-

hön osallistuville yliopistoille ja korkeakouluille." Tälle lisäresurssien myöntämisvaatimukselle onkin pantava erityistä painoa. Erityisesti ne ovat tarpeen yliopiston opettajankoulutuslaitoksille, jonka voimavarat, siis lähinnä opettajanvirat, eivät tahdo riittää edes sen oman nykyisen opettajankoulutus-tehtävän hoitamiseen.

Resurssien puute ei kuitenkaan saa jäädä estämään ammatillisen opettajankoulutuksen tason nostamista korkeakoulutasoiseksi. Ammatillinen opettajankoulutus jää edelleen hyvin hajanaiseksi, epäyhtenäiseksi ja epämääräiseksi. Tämän vuoksi valiokunta kiirehtii opettajankoulutuksen kehittämistä valmistelevan parlamentaarisen komitean asettamista opettajankoulutuksen uudistustarpeita varten. Korostan vielä, että valiokunta on todennut metinössään, että nyt hyväksyttävä opettajakorkeakoulujen perustaminen ei ole korkeakoulupoliittinen uudistus eikä sitä siis saa pitää ennakkotapauksena ammattikorkeakoulujen perustamisvalle tai muutoinkaan korkeakoulupoliittikkaa tällä tasolla vastedes harjoitettaessa.

Ed. Uosukainen: Rouva puhemies! Sivistysvaliokunnan puheenjohtajan seikka-peräisen puheenvuoron jälkeen haluan asettaa korostamaan vain yhtä lain kohtaa ja siten ikään kuin alleviivata ed. Pystysen puheenvuoroa eräiltä kohdin. Sivistysvaliokunnan oli todella vaikea antaa opettajakorkeakoulun nimitystä sellaisille opettajankoulutuslaitoksille, joista muuankin pätevä asiantuntija lausui: "Opettajankoulutuslaitos ei voi olla korkeakoulu, jos sillä ei ole ainuttakaan korkeakoulun ominaisuutta." Tästä syystä sivistysvaliokunta, yksimielisesti niin kuin todettu on, vakain tuumin otti mukaan uuden 3 §:n, joka sai oman otsikkonsakin "Yhteistyö yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa".

Nimittäin ruotsinkielisellä puolella asia oli jo hoidettu niin, että tämä yhteys korkeakouluun on ihan elimellinen, ja näin tämä 3 § tuli kuulumaan: "Ammatillisen opettajankoulutuksen tulee, sen lisäksi mitä edellä 1 §:n 3 momentissa on ruotsinkielisestä opettajankoulutuksesta säädetty, opettajankoulutus- ja muissa tehtävissä olla yhteistyössä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa." Tämä elimellinen yhteistyön solminen auttoi tuota vaikeutta, ja myös kohta,

jonka mietintöömme perusteluihin lisäsimme ja jonka seuraavaksi haluan vielä esittää, pitää myös korkeakoulujen ja opettajakorkeakoulujen tulevaisuudesta ja niiden kehittämisestä huolta:

”Hallituksen esityksen mukaan kahdesta suurimmasta ja itsenäisestä opettajankoulutussyksiköstä muodostetaan ammatillisia opettajakorkeakouluja. Niissä, kuten muissakin ammatillisissa opettajankoulutuslaitoksissa annettava opetus on pedagogista pätevöitymiskoulutusta, joka on pituudeltaan noin vuoden mittainen.” Tätä erityisesti tähennämme: ”Näin ollen ei tässä yhteydessä ole kysymys korkeakoulupoliittisesta uudistuksesta tai järjestelystä, vaan ammatillisen opettajankoulutuksen järjestelystä ja kehittämisestä. Valiokunta pitää tärkeänä, että näiden muutosten jälkeen ammatillisen opettajankoulutuksen tasoa korotetaan koulutuksen sisältöä uudistamalla. Tämä luonnollisesti edellyttää tietyt resurssit.

Ed. Gustafsson: Arvoisa rouva puhemies! Tässä sivistysvaliokunnan puheenjohtaja ja hänen jälkeensä ed. Uosukainen varsin selväsanaisesti esittelivät sivistysvaliokunnan mietintöä. Erääseen yksittäiskohtaan kuitenkin haluan tässä yhteydessä laittaa puumerkkini. Näissä puheenvuoroissa ei mielestäni riittävästi tuotu esille sitä, miten valiokunta myös tähän mietintöön kirjasi sen, että ”valiokunnan mielestä ammatillisen opettajankoulutuksen saattaminen samalle tasolle muun opettajankoulutuksen kanssa on ammatillisen koulutuksen vaativuuden ja arvostuksen kannalta tärkeää”. Uskallan sanoa, että meille sosialidemokraateille oli erityisen tärkeää tässä yhteydessä se, että ammatillinen koulutus, joka suomalaisessa yhteiskunnassa on nyt ja tulevaisuudessa kaiken a ja o, saa myös tässä yhteydessä nyt opettajakorkeakoulustatuksen.

Kun me sivistysvaliokuntana vierailimme mm. Hämeenlinnan opistossa, niin omin silmin ainakin minä voin todeta siellä myös sen tieteellisen työnopettamisen ja tutkimus-entekemistävän, joka siellä oli vallalla. Tältä osin nyt viittaus siihen, että joku asiantuntija totesi, että ei ole ainuttakaan korkeakoulun tai yliopiston ominaisuutta, on minusta yliampuva ja antaa väärän kuvan itse asiasta näiden kahden suurehkon opettajankoulutuslaitoksen kohdalta.

Ed. Pystynen: Rouva puhemies! Ed. Gustafssonille haluaisin todeta, että puheen-
vuorossani kyllä mainitsin valiokunnassa vallinneen yksimielisyyden siitä, että ammatillinen opettajankoulutus on saatettava saman tasoiseksi muun opettajankoulutuksen kanssa. Sanatarkasti sanoin näin: ”Yksimielisiä oltiin valiokunnassa siitä, että ammatillisten oppilaitosten opettajienkoulutus tulisi saattaa korkeakoulutasoiseksi niin kuin muukin opettajankoulutus maassamme on.” Mutta kieltämättä en lukenut mietinnöstä sitä kohtaa, jonka ed. Gustafsson aivan oikein tässä toi esille.

Ed. Uosukainen: Arvoisa puhemies! Minäkin asetuin korostamaan vain sitä kohtaa, joka oli suurin ongelma ja joka kohta saatiin minun mielestäni hoidetuksi. Olen aivan samaa mieltä, että sekä ammatillisten oppilaitosten että niissä työtä tekevien opettajien statusta on nostettava. Näin se käy. Mutta olen myös sitä mieltä, että pitää erityisesti korostaa, ettei nimenmuutoksella asiaa hoideta, vaan siitä pitää huolehtia myös muuten.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

9) Hallituksen esitys n:o 40 rikosten yhtymistä koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Jurva: Herra puhemies! Pyydän, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on se jäävä pöydälle. Kehotan

seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Jurva ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Jurvan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

10) Hallituksen esitys n:o 41 laiksi auto- ja moottoripyöräverosta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kärhä: Arvoisa puhemies! Tämän asian kohdalla haluan välittää ystävälliset kiitokset esittelevälle ministerille Ulla Puolanteelle mutta myös ministeri Raimo Vistbackalle ja lakia valmistelleille virkamiehille lain 6 c §:n 2 momentista. Tuossa momentissa annetaan mahdollisuus kuljettaa pakettiautossa myös pyörätuolia silloin, kun pakettiauto on varustettu turvallisilla ja kiinteillä laitteilla pyörätuolia varten. Mahdollisuus annetaan sillä tavoin, että siitä ei jouduta maksamaan autoveroa niin kuin tähän saakka on tapahtunut, toisin sanoen pakettiauttoa ei tuolloin luokitella henkilöautoksi.

Meillä Suomessa ovat pyörätuolihenkilöt ja heidän perheensä lisääntyneet. Syinä ovat pahat liikenneonnettomuudet, yhä tehostempi avohoito ym. yhteiskunnan muutokset. On tapauksia, joissa perheessä saattaa olla useampikin pyörätuolihenkilö.

Kun olen yhden tämän kaltaisen perheen, johon kuului kaksi pyörätuolilasta, asioita hoitanut ja anonut nyt puheena olevan 6 c §:n 2 momentissa tarkoitettua lupaa liiken-

neministeriöltä varustaa pakettiauto pyörätuolilaitteilla, olen havainnut, että tämän kaltaisia hakemuksia on vuosien varrella ministereille tullut useitakin. Kuitenkaan laki ei tähän mennessä ole antanut mahdollisuutta perheitten toivomaan pyörätuolikuljetukseen pakettiautolla.

Kuitenkin on todettava, että perheen kannalta on äärimmäisen tärkeää, suorastaan välttämätöntä, että perhe voi yhdessä lähteä toimittamaan asioita, tehdä matkoja ja kulkea yhdessä. Perheen kannalta se on äärimmäisen välttämätöntä, mutta yhteiskunnallekin tällaisesta koituu yksinomaan hyvää.

Kuitenkin tämän pykälän kohdalla on syytä valiokunnan vielä pysähtyä ja tarkistaa, toteutuuko näiden perheiden toive. Pykälämuutos lähtee siitä, että jokainen pyörätuolipaikka pakettiautossa vähentää tilapäisten istuinten paikkoja. Pakettiautoon saa tuolloin jäädä kuljettajan vieressä oleva kiinteä paikka. Suurissa pakettiautoissa voi olla jopa kaksi kiinteää paikkaa kuljettajan vieressä. Mutta käytännössä jos pakettiauto muutetaan niin, että sinne on saatava pyörätuolit sisälle, niin pyörätuolien nostamisen on ehkä tapahduttava juuri kuljettajan vieressä istuvan ovesta. Toisin sanoen kuljettajan viereiset kiinteät istuimet on poistettava, jotta pyörätuoli mahtuu sisälle, ja lopputulos saattaakin olla se, että pakettiautosta, josta piti tulla koko perheen auto, tulee vain pyörätuolihenkilöitten ja kuljettajan auto eli sinne ei muita perheenjäseniä pääsekään huolimatta siitä, että alun perin se saattoi olla rekisteröity useammallekin henkilölle. Tämä voi johtaa käytännössä siihen, että perheessä isä tai äiti ajaa pyörätuolihenkilöitten kanssa edellä ja hoitaja toisella pikkuautolla perässä. Tässä ei ole todellakaan mitään järkeä.

Toivon, että arvoisa valtiovarainvaliokunta asian tarkistaisi ja antaisi esimerkiksi sellaisen suosituksen, että kuljettajan vieressä olevat kiinteät paikat saavat jäädä kiinteiksi paikoiksi, vaikka niitä hieman siirretään taaksepäin, niin että pyörätuolit mahtuvat sisään, toisin sanoen, että pykälässä mainitut sanat ”kuljettajan vieressä olevat” eivät ole kirjaimellisesti noudatettavia ja tule esteeksi hyvän asian toteutumiselle.

Ed. Kettunen: Herra puhemies! Ed. Kärhä puheenvuorossaan käsitteli lakiesityk-

sen ehkä tärkeintä asiaa ja ennen kaikkea pyörätuolipotilaan kuljettamista pakettiautossa. Mikäli minä olen oikein käsittänyt lakiesityksen 6 c §:n, niin tämä tarkoittanee sitä, että pyörätuolia ja pyörätuolipotilasta voidaan kuljettaa eräin edellytyksin pakettiauton tavaratilassa, jolloin mitään istuinten poissiirtoja varsinaisesta ohjaamosta ei tultane tarvitsemaan.

Arvoisa puhemies! Puutun erääseen toiseen lakiesityksessä käsitykseni mukaan olevaan epäkohtaan, ja se on lakiehdotuksen 3 §, jossa maastohenkilöautosta suoritettavaa ajoneuvoveroa ehdotetaan korotettavaksi 30 prosentista 50 prosenttiin. Tätä on tietämäni mukaan perusteltu mm. saasteasioilla. Mielestäni tällainen perustelu ei kestä. Ensinnäkin maasturit ovat pääasiassa dieselkäyttöisiä ja ovat lähinnä ammattikäytössä tai siihen verrattavassa käytössä, joten toivoisin, että valiokunnassa asiaan perehdyttäisiin. Toivoisin, että maastohenkilöautojen autovero säilytettäisiin edelleen 30 prosentissa.

Ed. Kalliomäki: Herra puhemies! Ed. Kettusen esittämä peruste ei aivan ilmeisesti ole kuin hyvin pieni osatekijä veronkorotuksen tarpeelle. Pääperuste on tietenkin se, että maastureissa ei tulla käyttämään katalyysaattoreita, vaan henkilöautoissa, joille se tulee pakolliseksi runsaan puolentoista vuoden kuluttua. Tällöin, kun ne tulevat pakollisiksi, henkilöautojen verotusarvot nousevat vastaavasti, ja tähän perustuen ennen kaikkea minun tietämäni mukaan maastureitten veroprosenttia halutaan korottaa. Korottaminen todennäköisesti kyllä menee yli henkilöautojen katalyysaattorivastavuuden eli siltä osin on tarpeellista keskus-

tella, onko verotusprosenttikorotus juuri oikea.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

11) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 8 (HE n:o 204/1989 vp.)

12) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 9 (HE n:o 31)

13) Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 (HE n:o 211/1989 vp.)

14) Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 3 (HE n:ot 227 ja 238/1989 vp.)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 14.40.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

